

**การจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในจังหวัดเชียงใหม่**
**EFFECTIVE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF ECONOMICS
FOR VISUALLY IMPAIRED STUDENTS IN CHIANGMAI***

กัญญาก็ค พุ่มแย้ม, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Kanyaphak Phumyaem, Nattachet Pooncharoen

Faculty of Education, Naresuan University

e-mail: Kanyaphakp62@nu.ac.th, npooncharoen@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ครูสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม 2) ครูการศึกษาพิเศษที่สอนรายวิชาสังคมศึกษา และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น 3) ด้านเนื้อหา 4) ด้านสื่อการเรียนรู 5) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 6) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการวิเคราะห์แก่นสาร แล้วดำเนินการสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมและโรงเรียนเฉพาะความพิการมีสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในหลายหลายด้าน แต่ยังขาดสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น และเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ยากต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง แต่ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งเนื้อหาที่ใช้ควรมีความใกล้เคียงผู้เรียนมากที่สุด โดยครูมีบทบาทในการคอยกระตุ้นการเรียนรู้ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

คำสำคัญ: นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; วิชาเศรษฐศาสตร์

Abstract

This research is qualitative research. The purpose of this research was to study effective active learning management of economics for visually impaired students in

* วันที่รับบทความ: 28 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 23 ตุลาคม 2564; วันที่ตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2565

Chiangmai. Key informants (9 involving experts) compose of 1) social studies teachers in the regular secondary schools in Chiangmai 2) special education teachers who teach social studies and 3) visual impaired students who attend the secondary schools. To achieve the research objective, we divided the scope of the research into 6 areas namely 1) teachers, 2) students with visual impairments, 3) content, 4) learning materials, 5) learning activities, and 6) the atmosphere of learning management. Data were collected by non-participant observations and semi-structured interviews and validated by triangular methods. Thematic and synthetic analysis were then applied and interpreted for a guideline of an effective active learning management of economics for visually impaired students in Chiangmai.

The results revealed that regular secondary schools and schools for the blind had appropriate learning management conditions in various fields but lacked learning materials for students with the visual impairment. Economics was, from teachers' experience, a difficult subject for learners to understand. However, to a certain extent, the school managed the learning activities effectively. But what can be done more is simply the use of active learning and the child center approach that open more opportunities for students to participate and access the content closer to their life. Teachers should stimulate students by using learning tools appropriately and at the same time create a better learning environment for their special students.

Keyword: visually impaired students; Active learning; Economics

บทนำ

ยุคที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ ก่อให้เกิดพลวัตทางสังคมทั้งภายใน และภายนอกประเทศ จึงมีอาจปฏิเสธได้ว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งการจะขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวหน้าไปได้นั้น จำเป็นจะต้องเริ่มจากการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังต้องมุ่งจัดการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียม และทั่วถึงกับประชากรทุกกลุ่มในสังคม ภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งนั้นหมายรวมถึงผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่มีจำนวนมากถึง 191,965 คน คิดเป็น ร้อยละ 9.47 มากเป็นลำดับสามของประชากรที่พิการทั้งประเทศ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2563, น.3; United Nations Development Programme, 2019) อย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542, น.1-20) ระบุว่าบุคคลที่มีความบกพร่องมีสิทธิและโอกาสในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถ ทั้งนี้ แนวทางการจัดการศึกษา ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา

หากกล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งทางด้านทักษะ กระบวนการคิด และการจัดการ จึงมีอาจปฏิเสธได้ว่าวิชาเศรษฐศาสตร์ถือเป็นวิชาหนึ่งที่มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมทักษะของผู้เรียน เนื่องจากเศรษฐศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน พฤติกรรมของมนุษย์ การคิด และการตัดสินใจ ตลอดจนการ

คาดการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ภายใต้การเลือกอย่างชาญฉลาด (Ghosh, I., 2018) แต่ถึงกระนั้น เนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์มีจำนวนมาก ประกอบกับโครงสร้างเวลาที่จำกัด ทำให้ครูผู้สอนเน้นการบรรยายเป็นหลัก และขาดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จึงเป็นแนวทางใหม่ที่เหมาะสมต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนเศรษฐศาสตร์ โดยเน้นที่กระบวนการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ภายใต้การดูแล ให้คำปรึกษา และกระตุ้นจากครูผู้สอน ซึ่งจะนำไปพาผู้เรียนไปสู่การพัฒนาความสามารถทางการคิด และการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (สถาพร พุทธิพิฏฐกุล, 2558)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันไม่อาจปฏิเสธได้ว่าหลักสูตรทางการศึกษามุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทางการเห็นเป็นส่วนใหญ่ นำไปสู่ความท้าทายในการเรียนรู้ทางการศึกษาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่ต้องอาศัยสื่อ หรืออุปกรณ์เข้ามาช่วยในการอำนวยความสะดวกทางการเรียนรู้ (Kapur, R., 2018, pp.1-16) ทั้งนี้การจะจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น ตลอดจนเข้าใจถึงการจัดสภาพการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และโรงเรียนเฉพาะความพิการ เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และโรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 5 คน ที่เข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เชียงใหม่
2. ครูสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 3 คน ที่สอนวิชาเศรษฐศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
3. ครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ที่สอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) และเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลผ่านการแนะนำจากผู้อำนวยการสถานศึกษา

เครื่องมือการวิจัย

1. นักวิจัย เป็นผู้ที่ต้องดำเนินการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ
 2. กรอบแนวทางการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 3. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเตรียมคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้ โดยมีขอบเขตที่ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น 3) ด้านเนื้อหาวิชา 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ 5) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 6) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ ก่อนนำมา กำหนดเป็นแนวคำถามที่มีความสอดคล้องและครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการจะศึกษา ทั้งนี้ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 4. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม
- ทั้งนี้ วิชาเศรษฐศาสตร์ในงานวิจัยดังกล่าวหมายถึง เนื้อหากลไกรคา ตลาด และปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกต มาทำการ ถอดเทป โดยมีการกำหนดโค้ดของผู้ให้ข้อมูลเป็นนามสมมติ ระบุระยะเวลา และสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ดำเนินการอ่านรอบแรก เพื่อทำความเข้าใจข้อมูล อ่านรอบที่สอง เพื่อจับประเด็นสำคัญ ค้นหาแก่นสาร เพื่อนำไปจัดกลุ่มหัวข้อย่อย (Sub-theme) และนำหัวข้อย่อยมาทำการจัดกลุ่มอีกครั้งตามหัวข้อ (Theme) ทั้งนี้ ภายหลังการวิเคราะห์ผลการวิจัยสภาพการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์เพื่อให้ได้แนวทางการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมาทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการ จัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ด้วยกระบวนการวิเคราะห์แก่น สาร (Thematic Analysis) และนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1. ด้านครูผู้สอน

1.1 การพัฒนาตนเอง ด้วยการค้นคว้าหาความรู้ และติดตามองค์ความรู้ใหม่ ๆ พบว่า ครูสังคม ศึกษา ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม พัฒนาการด้วยการสืบค้นเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมจากคลิป วิดีโอเป็นส่วนใหญ่ และติดตามสถานการณ์ปัจจุบัน

1.2 เทคนิคและวิธีการกระตุ้นผู้เรียนของครูมี 3 วิธีหลัก ดังนี้ 1) การใช้เกมกระตุ้นการเรียนรู้ของ ผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนอยู่ในช่วงวัยที่ชื่นชอบการเล่น เกม และการแข่งขัน ประกอบกับนักเรียนมีสมาธิโฟน ทำให้ง่ายต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเห็น จะทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ 2) การยกตัวอย่างสิ่งใกล้ตัวผู้เรียน และสอดแทรกแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์ เพื่อ สร้างความเข้าใจจากสิ่งที่อยู่รอบตัว อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน 3) การถามตอบระหว่างครูและนักเรียน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ต้องทำให้เขาเข้าใจง่าย ๆ...ยกตัวอย่างใกล้ ๆ ตัวเขา อย่างเช่น อุปสงค์ อุปทาน มัน เกี่ยวข้องกับราคา ช่วงเปิดเทอมสินค้าอะไรมันจะราคาแพง ชุณนักเรียนอาจจะแพง”

(ครูสังคมศึกษา ฯ คนที่ 1 , สัมภาษณ์, 12 ธ.ค. 2563)

2. ด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

2.1 พฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีพฤติกรรมการเรียนรู้เหมือนนักเรียนทั่วไป การเรียนรู้ส่วนใหญ่อาศัยทักษะการฟัง ทำให้มีสมาธิที่ดี แต่ถึงกระนั้นมักมีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่กล้าถาม ครูจึงต้องอาศัยการสังเกตและสอบถามความเข้าใจของนักเรียนอยู่เสมอ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ส่วนใหญ่จะชอบนั่งหน้า เราจะได้ยินเสียงชัดเจน เวลาเราพูด ครูก็จะเข้าไปถามว่าเข้าใจไหมลูก เขาก็จะตั้งใจฟังมาก เขาก็จะมีสมาธิมาก ตั้งใจเรียน... ในเรื่องของอารมณ์ไม่ค่อยเห็นการแสดงออก... จะเรียบร้อย กับเพื่อนก็เป็นมิตร มีจิตอาสาที่ดี”

(ครูสังคมศึกษา ฯ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 12 ธ.ค. 2563)

2.2 การรับรู้เกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นรับรู้ว่ามีวิชาเศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การค้า เศรษฐกิจ แต่ไม่สามารถจดจำ หรืออธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เศรษฐศาสตร์เรียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจครับ...แต่จำไม่ได้ครับ คืบไปหมดแล้วครับ”

(นักเรียนคนที่ 2 , สัมภาษณ์, 15 ก.ย. 2563)

3. ด้านเนื้อหาวิชา

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาเศรษฐศาสตร์มีความครอบคลุม ยึดตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิชาเศรษฐศาสตร์มีการสอนโดยบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) จากเนื้อหาวิชาภายในกลุ่มสาระฯ และนอกกลุ่มสาระฯ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“การบูรณาการส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของภาษาอังกฤษ แล้วเรื่องที่เป็นศัพท์ภาษาอังกฤษก็จะเขียนไปข้างหลังด้วยว่า อุปสงค์ อุปทาน Demand Supply เพื่อที่เขาจะได้เห็นศัพท์ภาษาอังกฤษด้วย...”

(ครูสังคมศึกษา ฯ คนที่ 3, สัมภาษณ์, 12 ธ.ค. 2563)

4. ด้านสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลายทั้งสื่อประเภทอุปกรณ์ วัสดุ และเทคนิคหรือวิธีการ แต่เป็นสื่อสำหรับคนตาดี หนังสืออักษรเบรลล์ หรือสื่อภาพนูนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นไม่ได้ถูกผลิตสร้างหรือนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภายในชั้นเรียน การเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะการฟังและทักษะการจำเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม สื่อมีสภาพการใช้งานที่ดี แต่สื่อยังไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เนื่องจากครูไม่สามารถผลิตสื่อการเรียนรู้อักษรเบรลล์ได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“คิดว่าสื่อการเรียนรู้ยังไม่เพียงพอครับ สำหรับคนตาบอด...แต่คุณครูก็ไม่ได้มีความสามารถที่จะทำเป็นของคนตาบอด เพราะจะต้องศึกษาอีกไปเรื่อย ๆ...สภาพของสื่อที่เรามีตอนนี้ใช้งานได้ปกติครับ...”

(ครูสังคมศึกษา ฯ คนที่ 3, สัมภาษณ์, 12 ธ.ค. 2563)

5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

5.1 กิจกรรมของรายวิชาเศรษฐศาสตร์มีดังนี้

1) กิจกรรมสำรวจราคาสินค้าในตลาด หรือชุมชนใกล้บ้านของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้การเปรียบเทียบราคาของสินค้า การซื้อขายสินค้า ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

2) กิจกรรมกลุ่ม โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันภายในชุมชน และร่วมกันวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขภายใต้หลักการที่ถูกต้อง ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

3) กิจกรรมตอบคำถาม เพื่อให้ให้นักเรียนได้ร่วมแลกเปลี่ยนในชั้นเรียนกับเพื่อนและครู แต่เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด-19 กิจกรรมจึงเปลี่ยนเป็นในรูปแบบของชิ้นงานออนไลน์ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...เรื่องตลาด จะมีเรื่องราคา อุปสงค์ อุปทาน เข้ามาเกี่ยวข้อง ก็จะทำให้ให้นักเรียนไปสำรวจราคาสินค้าในตลาดที่เขาอยู่ สินค้าแต่ละร้านมีราคาเท่าไร โดยสำรวจราคาพื้นฐานในอินเทอร์เน็ต ด้วยว่าทั่ว ๆ ไปซูเปอร์มาร์เก็ตใช้เท่าไร ราคาเท่าไร เพื่อเปรียบเทียบกัน...”

(ครูสอนสังคมศึกษา ฯ คนที่ 1, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563)

“...เรื่องอุปสงค์ อุปทาน กิจกรรมในชั้นเรียนส่วนใหญ่ก็จะเป็นการตอบคำถามร่วมกันในชั้นเรียนครับ ได้ตอบกันระหว่างครูกับนักเรียน แล้วถ้าเป็นเรื่องปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ก็จะจัดเป็นกลุ่มครับ ให้ไปหาข้อมูล ไปสืบค้นข้อมูลมา เกี่ยวกับเศรษฐกิจ...”

(ครูสอนสังคมศึกษา ฯ คนที่ 3, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2563)

5.2 อุปสรรคในการจัดกิจกรรมมี 4 ประการ ได้แก่

1) อุปสรรคด้านการสื่อสาร เนื่องจากนักเรียนมีข้อจำกัดทางการมองเห็น หากการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ของครูไปยังนักเรียนเกิดความผิดพลาด อาจส่งผลกระทบต่อความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียน การสื่อสารของครูจึงจะต้องสื่อสารอย่างชัดเจน แต่ในการจัดการเรียนรู้ด้วยช่วงเวลาที่มียุ่อย่างจำกัด แต่เนื้อหาจำนวนมาก ผู้สอนจำเป็นต้องเร่งการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ทันต่อเวลา อาจทำให้นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็น ฟังและคิดไม่ทัน ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของนักเรียน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เราอธิบายผิดไปนิดเดียวเขาอาจจะไปคิดต่อผิด ๆ ได้...เราไม่สามารถอธิบายเร็ว ๆ ได้ และเรื่องเวลาถ้าเราต้องเร่งในการสอน มันก็เลยทำให้บางที่บางจังหวะเขาอาจจะหลุดไป ฟังไม่ทัน...”

(ครูสังคมศึกษา ฯ คนที่ 2, สัมภาษณ์, 12 ธ.ค. 2563)

2) อุปสรรคด้านการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ครูสั่งงาน และส่งเอกสารประกอบการเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ Facebook นักเรียนจำเป็นต้องศึกษา และเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น การติดตามเพื่อดูแล หรือสอบถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนไม่สะดวกเหมือนการจัดการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนปกติ

3) อุปสรรคด้านสื่อการเรียนรู้ ยังขาดสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

4) อุปสรรคด้านผู้สอน ครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จึงควรมีครูการศึกษาพิเศษเข้ามาดูแลขณะที่มีการจัดการเรียนรู้ เพื่อติดตามการเรียนรู้ของนักเรียน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ปัญหาอยู่ที่เรื่องสื่อเหมือนกันครับ สื่อที่เป็นของคนตาบอดอย่างเช่น อักษรเบรลล์ ที่น้องควรจะได้ฝึกทักษะหนึ่งด้วย อยากให้ครูการศึกษาพิเศษเข้ามาดูน้องบ้าง เขาไม่ต้องมาดูทั้งคาบก็ได้ เพื่อที่จะติดตามน้องบ้าง จะได้ส่งเสริมน้องไปพร้อม ๆ กัน”

(ครูสังคมศึกษา ฯ คนที่ 3, สัมภาษณ์, 12 ธ.ค. 2563)

6. ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้

6.1 บรรยากาศทางกายภาพ

เป็นห้องเรียนปกติ เรียนเต็มวันร่วมกับนักเรียนปกติ มีการจัดวางตำแหน่งการนั่งบริเวณด้านหน้าห้องสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จะนั่งอยู่ใกล้ครูที่สุด เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้ยินเสียงของครูชัดเจน และครูสามารถช่วยเหลือทางการเรียนได้

6.2 บรรยากาศทางจิตวิทยา

ครูเน้นการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และใช้เทคนิค ต่าง ๆ ในการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การถาม เพื่อกระตุ้นประสบการณ์เดิมของผู้เรียน หรือใช้เกม นอกจากนี้ครูยังคอยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

6.3 บรรยากาศทางสังคม

ครูสร้างบรรยากาศสังคมประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกทางความคิด สร้างบรรยากาศของการยอมรับนับถือ โดยการให้ความสำคัญกับนักเรียน เพื่อนร่วมชั้นไม่มีการแบ่งแยก และสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้ ตลอดจนบรรยากาศของการช่วยเหลือ เน้นให้มีการทำงานร่วมกับเพื่อนในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน “บัดดี้”

โรงเรียนสอนคนตาบอด

1. ด้านครูผู้สอน

1.1 ครูพัฒนาตนเองด้วยการเข้ารับการศึกษาคู่ หรือเข้าร่วมการอบรมเพื่อเพิ่มเติมองค์ความรู้ และติดตามข่าวสาร เพื่อนำมาใช้ในการพูดคุย และจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...ก็มีการไปเรียนต่อเพิ่มเติม ไปอบรมเพิ่มเติม แต่โดยส่วนตัวจะเป็นคนที่จะต้องฟังข่าวทุกวัน...ต้องอัปเดต เราจะทำคุยกับเขา...”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

1.2 เทคนิคและวิธีการกระตุ้นผู้เรียนมี 3 วิธีการ ดังนี้

1) การสังเกตการณ์ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่เสมอ และในบางครั้งต้องอาศัยการเดินรอบ ๆ ห้องเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ

2) การตั้งคำถามและการใช้น้ำเสียงของครู เนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นอาศัยการฟังเป็นหลัก ครูต้องรู้จักใช้เสียงสูง-ต่ำในการสอนและกระตุ้นผู้เรียน อีกทั้งรู้จักใช้คำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนอยู่เสมอ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจต่อสิ่งที่กำลังเรียนรู้

3) การสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน เนื่องจาก หากผู้เรียนรู้สึกได้ถึงปฏิสัมพันธ์เชิงบวกย่อมส่งผลให้กล้าที่จะโต้ตอบ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูในชั้นเรียน ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เราก็อะกิดบ้าง ตื่น ๆ!...มันก็ต้องกระตุ้นเยอะ ครูต้องใช้เสียงกระตุ้นเขาไง ถ้าเสียงนิ่ง ๆ เรียบ ๆ หลับหมดเลย แต่บางทีครูก็เดินแหละ แต่บางคนก็เนียน เราก็จะเข้าไปถามว่าเป็นไงได้ไหม... ถ้าเรื่องที่เขารู้เลยเขาจะถามครูครับ! เขาจะตอบได้กับเราเลย แต่เราก็อ้างกับเขาในระดับหนึ่ง ด้วยนะ การโต้ตอบจะเร็วมากเลย...”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

2. ด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีพฤติกรรมการเรียนรู้ไม่ต่างจากนักเรียนปกติ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมช่างสงสัย เนื่องจากข้อจำกัดทางการมองเห็น จึงมักจะถามคนรอบข้าง ในกรณีที่นักเรียนบางคนมีความพิการซ้ำซ้อนร่วมด้วย ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจผู้เรียน และสร้างความเข้าใจให้แก่เพื่อนร่วมชั้น ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เหมือนเด็กปกติค่ะ...แต่ความที่อยากจะรู้อะไร เนื่องจากที่เขาตาบอด สิ่งที่เขาอยากรู้ และทำได้คือการถาม กับการไปพิมพ์ถามคนอื่น...บางปีเด็กก่อนก็คือศักยภาพอะไรของเขามันน้อย มันก็จะไปไม่ถึง เราก็จะต้องยอมรับว่ามันไปไม่ถึง...ถ้าเขายังเรียนได้อยู่ อันนี้เราจะเข้าใจเขา เวลาจะจัดกลุ่มก็จะต้องเวียนไป แล้วเราก็จะต้องบอกให้เพื่อนในห้องเข้าใจเขาด้วย...”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

3. ด้านเนื้อหาวิชา

3.1 เนื้อหาเศรษฐศาสตร์บางเรื่องยากสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ฉะนั้นในรายวิชาสังคมศึกษาจึงมีการลดทอนเนื้อหาตามศักยภาพ และความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน หากเป็นนักเรียนกลุ่มเก่ง ครูจะยึดเนื้อหาตามตัวชี้วัด หากเป็นนักเรียนกลุ่มปานกลาง อาจมีการลดทอนเนื้อหาบางส่วน ออก โดยพิจารณาถึงความเหมาะสม หากเป็นนักเรียนกลุ่มอ่อน อาจตัดเนื้อหาบางส่วน โดยเลือกสอนเฉพาะที่สิ่งใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...ถ้าเนื้อหาที่ใช้สอนมันยากไป มันก็ต้องเอาลงมาให้ต่ำลง ดังนั้นการสอนเศรษฐศาสตร์ถ้าเนื้อหาเกี่ยวข้องกับตัวเอง สอนเรื่องนี้ให้ได้มากที่สุด แล้วถ้าเกิดว่าเด็กกลุ่มนั้นเป็นเด็กที่ค่อนข้างเก่งก็จะใส่เนื้อหาตามตัวชี้วัดลงไปนะคะ แต่ถ้าเขามาในลักษณะของทั้งห้องปานกลาง เนื้อหาบางอย่างจะถูกตัดออกไปเลย เราจะเลือกที่จำเป็นต่อชีวิตเค้าก่อน ที่จำเป็น เพราะว่าเด็กเค้าก็จะตั้งคำถามว่าถ้าเรียนไปแล้วเค้าไม่ได้ใช้หะ มันก็เหมือนที่เด็กบางคนเรียนคณิตศาสตร์แล้วตั้งคำถามว่าเราจะเรียนเนื้อหาไหนไปทำไมในเมื่อไม่ได้ใช้ ถ้ามันไม่ใช่เราก็จะต้องพยายามเลือกอะไรที่มันใกล้เคียงกับเค้ามากที่สุด แล้วเราเป็นผู้สอนเราต้องพยายามที่จะเอาเข้ามาให้ง่ายที่สุด...”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

3.2 การบูรณาการเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอดพบว่า มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) กับวิชาการงานอาชีพ และวิชา O&M (Orientation and Mobility) เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ควบคู่ไปกับทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เราจะใช้ร่วมกับวิชาการงานด้วย เพราะว่าจะต้องฝึกให้เขาทำอาหาร พวกของประดิษฐ์เพื่อเอาไปขาย...เงินกับเด็กตาบอดโดนโกงได้ เราต้องสอน มันต้องใช้ของจริง ไม่ต้องมาทำสื่อ เพราะในชีวิตจริงเขาไม่ได้อยู่กับสื่อ...ที่ครูบอกว่ามีวิชาจำเป็นนะคือวิชา O&M แล้วจะพาเด็กขึ้นรถแดงนั่งรอบเชียงใหม่รอบหนึ่งให้ได้แล้วกลับมาได้ถือว่าผ่าน มันก็เป็นทักษะชีวิตด้วย”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

4. ด้านสื่อการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า สื่อมีความหลากหลาย แต่ยังประสบปัญหาในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เมื่อมีการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร เนื่องจากการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จะต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ทั้งกำลังคน งบประมาณ และระยะเวลา ดังนั้น เมื่อมีการปรับปรุงเนื้อหาในหลักสูตร ทำให้เกิดผลกระทบต่อการจัดเตรียมและผลิตสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ซึ่งในบางครั้งการผลิตสื่ออาจไม่ทันต่อการใช้งาน ผู้สอนต้องใช้หนังสือเสียงทดแทน ซึ่งเป็นการบรรยายด้วยเสียงพูดที่ขาดการใช้เสียงสูงต่ำ ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“สื่อเยอะ...การผลิตหนังสือ 1 เล่ม 1 ครั้ง ใช้เวลา ใช้กำลังคน ใช้งบประมาณเยอะ...หนังสือตาดี 1 เล่ม อย่างเล่มนี้ก็จะเท่ากับหนังสือเบรลล์ 7-8 เล่ม...แล้วเค้ามียุคเปลี่ยนหลักสูตรไปเรื่อย มันจะค่อนข้างยากสำหรับเรา ดังนั้นเดี๋ยวนี้มันจึงมีในรูปแบบของหนังสือเสียง ก็ให้เด็กฟังได้ แต่บางทีเด็กก็ไม่ฟังหนังสือเสียง ข้อด้อยของมันก็คือ มันบรรยายเป็นเสียงพูดอย่างเดียว มันไม่เหมือนเสียงสูงต่ำอย่างในคลิป”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

5.1 กิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดพบว่า มี 3 กิจกรรมหลัก ดังนี้

1) จัดการเรียนรู้แบบบรรยาย การสอนเศรษฐศาสตร์ในส่วนของเนื้อหาที่มีความยาก ครูจำเป็นต้องอาศัยการอธิบายหลักการอย่างละเอียด เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ

2) กิจกรรมสถานการณ์จำลอง

3) กิจกรรมแบบปฏิบัติจริง ครูจำเป็นต้องให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากสื่อจริง และได้ลงมือปฏิบัติจริงจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และมีทักษะในการใช้ชีวิต ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“การยกตัวอย่างจำลองเหตุการณ์ก็ชอบ การแสดงบทบาทสมมติอะไรอย่างนี้...แต่ถ้าดีที่สุดคือการพาเขาไปเจอกับเหตุการณ์จริง...อย่างถ้าครูพูดถึงว่าจุดสมดุลของการซื้อขาย จะต้องเป็นการบรรยายอธิบาย...”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

5.2 อุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนสอนคนตาบอดพบว่า มี 3 ประการ ดังนี้

1) ผู้ปกครองเป็นห่วงความปลอดภัยของนักเรียนจากการทำกิจกรรมภาคปฏิบัติ ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“สื่อสำคัญคือสื่อของจริง เด็กบางคนพ่อแม่เลี้ยงแบบไม่ปล่อยเลย แต่บางทีถ้าเขาพาเจอครูที่สอนแบบนี้เนะ บางทีก็จะบอกว่าคุณครูสอนเด็กยาก สอนแบบโหดไปไหม แต่มันไม่ใช่ บางทีเขาอาจจะอยากทำนะ มันจินตนาการไม่ได้หรอกของพวกนี้ ให้ได้ลองจับ แล้วก็ค่อยสร้างสื่อจำลองเป็นโมเดลขึ้นมา ถ้ามีโอกาสก็พาไปที่ต่าง ๆ”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

2) เนื้อหาเศรษฐศาสตร์บางเรื่องยากสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยเฉพาะเรื่อง กลไกราคา ซึ่งมีเรื่องของกราฟเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องอาศัยการจินตนาการ แต่การจะสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำเป็นต้องอาศัยการอธิบายแทนการสร้างกราฟ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากต่อการทำความเข้าใจสำหรับนักเรียน ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...เนื้อหาบางทีมันยากไปสำหรับเขา จริง ๆ เรื่องอุปสงค์อุปทานที่มันเยอะไป เด็กปกติยังเป็นปัญหาเลยนะ เพราะฉะนั้นเด็กตาบอดก็เป็น...กลไกราคามีการสร้างกราฟ สิ่งนี้แหละจะใช้กับเด็กเรายากมาก คือต้องอาศัยการจินตนาการ... อย่างถ้าครูพูดถึงว่าจุดสมดุลของการซื้อขาย จะต้องเป็นการบรรยายอธิบาย”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

3) ครูในโรงเรียนร่วมขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการมอบหมายชิ้นงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยบางครั้งมอบหมายงานให้เช่นเดียวกับนักเรียนปกติ แต่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จะต้องอาศัยระยะเวลาในการทำนานกว่าปกติ อีกทั้งต้องอาศัยความช่วยเหลือจากครูการศึกษาพิเศษในการช่วยสอน และช่วยเขียนการบ้าน ซึ่งมีจำนวนมาก งานบางชิ้นนักเรียนไม่สามารถมองเห็นและทำได้เอง ทำให้นักเรียนขาดกระบวนการเรียนรู้บางส่วนไป ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ในบางครั้งครูไม่ค่อยเข้าใจเด็ก การสั่งงานเด็กจึงให้เป็นใบงานมาเด็กตาบอดอ่านไม่ได้...ครูเขาก็วัดจากการที่เด็กมีงานไปส่ง แต่จริง ๆ แล้วกระบวนการที่เขาจะได้ความรู้มันหายไป...มันก็มีหลายวิชา ครูก็จะทำหน้าที่ช่วยเขียน เพราะครูเขาให้สั่งงานแบบเด็กตาดี เด็กเขาเขียนไม่ได้อยู่แล้ว ครูเราต้องเขียนให้...”

(ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์, 14 ก.ย. 2563)

6. ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้

6.1 บรรยากาศทางกายภาพ

ห้องเรียนมีหน้าต่าง และมีแสงสว่างที่เพียงพอ สำหรับนักเรียนที่สายตาสีเทาเลือนราง มีโต๊ะสำหรับนั่งเรียนและโต๊ะสำหรับวางหนังสือ เนื่องจากในบางวิชาต้องใช้สื่อหนังสืออักษรเบรลล์จำนวนมาก จัดตำแหน่งการนั่งด้านหน้าสำหรับนักเรียนที่สายตาสีเทาเลือนราง เนื่องจากยังมีความสามารถอ่านตัวอักษรที่ขยายใหญ่ มีอุปกรณ์สำหรับทำความสะอาดห้องเรียน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนั่งในห้องเรียนของตน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคย

6.2 บรรยากาศทางจิตวิทยา

ครูมีบุคลิกภาพที่ดี ใจดีกับนักเรียน ใช้น้ำเสียง และการพูดในการแสดงออกถึงบุคลิกภาพ และอารมณ์ นอกจากนี้ในช่วงโม่งเรียนครูยังสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากจำนวนนักเรียนแต่ละห้องน้อย

6.3 บรรยากาศทางสังคม

ครูมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน ให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นหลัก ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และนักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงครูได้ง่าย นอกจากนี้ ครูยังสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในห้องเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนสามารถเสนอโต้แย้ง แสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนด้วยกัน

อภิปรายผลการวิจัย

โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1. **ด้านครูผู้สอน** พบว่า ครูพัฒนาตนเองด้วยการสืบค้นหาความรู้เพิ่มเติม และติดตามสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของอรรถพร จินะวัฒน์ (2559, น.1383) ที่กล่าวว่า ครูจะพัฒนาตนให้ก้าวหน้าได้นั้นจะต้องเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความรอบรู้ในวงกว้าง ทั้งนี้ในการสอนครูใช้วิธีการกระตุ้นผู้เรียนด้วย 3 วิธีหลักคือ 1) การใช้เกม 2) การยกตัวอย่างสิ่งใกล้ตัวผู้เรียน และ 3) การถามตอบ สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ ที่กล่าวถึงขั้นการเร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) ว่าในการเรียนนักเรียนสามารถที่จะมุ่งความสนใจไปยังสิ่งต่าง ๆ ได้มากมาย ดังนั้นเพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้น ครูผู้สอนจะต้องกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนต่อเนื่องหา สามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น การใช้เสียงประกอบ การทำกิจกรรม การตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่น่าสนใจ หรือการใช้มัลติมีเดียต่าง ๆ (Gagne R. as cited in Khadjooi K., Rostami K., Ishaq S., pp.116-119) เช่นเดียวกับ Kapur, R. (2018, pp.12) ที่กล่าวว่า เกมมีส่วนสำคัญในการช่วยกระตุ้นความคิด และสร้างความเพลิดเพลินให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

2. **ด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น** พบว่า มีพฤติกรรมการเรียนรู้เหมือนนักเรียนทั่วไป สมารถ แต่มีพฤติกรรมไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่กล้าถาม ทั้งนี้อธิบายได้ว่า พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก และข้ออายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นส่วนใหญ่เป็นผลมาจากปัญหาทางการมองเห็น ซึ่งในบางคนอาจมีความวิตกกังวล และขาดความมั่นใจในตนเอง ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญในการดูแล เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ (วารี ธีระจิตร, 2541, น.27) นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ระบุว่าวิชาเศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การค้า เศรษฐกิจ แต่ไม่สามารถจดจำ หรืออธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้จากคำสัมภาษณ์ของครูการศึกษาพิเศษที่กล่าวว่า เนื้อหาเศรษฐศาสตร์มีจำนวนมาก ประกอบด้วยแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาบางเรื่อง มีความยาก หรือต้องอาศัยการเรียนรู้จากกราฟ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จึงอาจส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาในเรื่องนั้น ๆ ได้

3. **ด้านเนื้อหา** พบว่า ครอบคลุม ยึดตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรฯ สอดคล้องกับ วารี ธีระจิตร (2541, น.29) ที่กล่าวว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับนักเรียนปกติ อย่างไรก็ตามวิชาเศรษฐศาสตร์มีการสอนโดยบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) จากเนื้อหาวิชาภายในกลุ่มสาระฯ และระหว่างกลุ่มสาระ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ครูผู้สอนให้เหตุผลว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ประกอบด้วยอีก 5 สาระ ครูผู้สอนสามารถเลือกนำมาบูรณาการได้อย่างหลากหลาย ขณะเดียวกันเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์มีคำศัพท์ที่สำคัญหลายคำ จึงสอดแทรกคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ควรรู้ควบคู่ไปกับเนื้อหาที่ผู้สอนกำลังสอน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระวีรศักดิ์ จันทวิโส (2561, น.218-225) ที่อธิบายถึงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาสังคมศึกษาว่า สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อมูลความรู้เพิ่มขึ้น และหลากหลาย การเรียนรู้เนื้อหาแบบแยกส่วนไม่สอดคล้องกับการนำไปประยุกต์ใช้จริง ฉะนั้นการบูรณาการจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ผู้เรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยง และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

4. **ด้านสื่อการเรียนรู้** พบว่า สื่อสำหรับสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นไม่ได้ถูกผลิตสร้าง หรือนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภายในชั้นเรียน และไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง

ทางการเห็น เนื่องจากครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น สอดคล้องกับการวิจัยของอภิชาติ ทองน้อย (2549, น.50) ที่พบว่า สื่อการเรียนรู้ไม่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น และยังขาดแคลน เช่นเดียวกับ ชลดา สะอาดวงศ์ (2557, น.113) ที่พบว่า โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนที่เข้ารับการศึกษาร่วมกัน อื่น ทั้งยังขาดสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน

5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า รายวิชาเศรษฐศาสตร์เน้นทำกิจกรรมกลุ่ม สำนักรวราคา และตอบคำถาม เนื่องจากเป็นวิชาที่มีเนื้อหาจำนวนมาก ประกอบด้วยแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การทำกิจกรรมจึงเน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนที่ใกล้ตัวผู้เรียน เรียนรู้การซื้อขายสินค้าจากการสำนักรวราคา เพื่อนำมาเปรียบเทียบ และร่วมกันตอบคำถามในชั้นเรียนเพื่อเรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนแนวคิด ทั้งนี้อธิบายได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจจากการกระทำสิ่งต่าง ๆ บทบาทของผู้เรียนจะต้องเป็นมากกว่าผู้ฟัง ผู้เรียนจะต้องได้มีส่วนร่วมในการอภิปราย แก้ปัญหา และคิดจากสิ่งที่เรียนรู้ (Bonwell, C. C., &Eison, J. A., 1991, pp.3) แต่เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด-19 กิจกรรมจึงเปลี่ยนเป็นในรูปแบบของชั้นงานออนไลน์ อย่างไรก็ตาม อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การสื่อสารในเวลาที่จำกัด 2) การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ 3) สื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอ และ4) ครูขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุณิสา สกุลเกื้อกุล และคณะ (2563, น. 263) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมควรพัฒนาด้านบุคลากรในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ ด้วยการจัดอบรมให้แก่ครู เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ขณะที่ Otyola, W. R., Kibanja, G. M. and Mugagga, A. M. (2017, pp.83) พบว่า การขาดสื่อการเรียนรู้ หรืออุปกรณ์ที่จำเป็น มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

6. ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ พบว่า 1) บรรยากาศทางกายภาพ เป็นห้องเรียนปกติ เรียนเต็มวันร่วมกับนักเรียนปกติ มีการจัดวางตำแหน่งการนั่งบริเวณด้านหน้าห้องสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น อธิบายได้ว่าเป็นการจัดการเรียนร่วมแบบชั้นเรียนปกติเต็มวัน ที่มีการจัดการเรียนรู้เช่นเดียวกับนักเรียนปกติทุกประการ เนื่องจากผู้เรียนมีความพิการเพียงเล็กน้อย (วาริ ธิระจิตร, 2545, น. 16-19) และสอดคล้องกับ Carney, S., Engbretson, C., Scammell, K. and Sheppard, V. (2003, pp.18) ที่ระบุนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นมักนั่งบริเวณด้านชั้นเรียน เนื่องจากใกล้ครูผู้สอน 2) บรรยากาศทางจิตวิทยา เน้นการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่ ใช้เทคนิค ต่าง ๆ ในการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และยังคงสังเกตพฤติกรรม และ3) บรรยากาศทางสังคม มีการสร้างบรรยากาศสังคมประชาธิปไตย บรรยากาศของการยอมรับนับถือ ตลอดจนบรรยากาศของการช่วยเหลือ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยบรรยากาศทางกายภาพที่เอื้อต่อการทำกิจกรรม ส่งผลให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบรรยากาศทางกายภาพที่เอื้อต่อการทำกิจกรรม ส่งผลให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นนั่งด้านหน้าใกล้ครู เพื่อให้ครูสามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิด ส่วนบรรยากาศทางจิตวิทยาจะช่วยเสริมแรงจากภายในผู้เรียน และบรรยากาศทางสังคม ช่วยสร้างให้เกิดปฏิสัมพันธ์ รู้สึกถึงความเท่าเทียมจากการได้แสดงออก (จิรายุทธิ์ อ่อนศรี, 2562, น.1-7)

โรงเรียนสอนคนตาบอด

1. **ด้านครูผู้สอน** พบว่า ครูพัฒนาตนเองด้วยการเข้ารับการศึกษาคู่ เข้าร่วมการอบรม และติดตามข่าวสาร เพื่อนำมาใช้จัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับสมรรถหลักของครูข้อที่ 3 การพัฒนาตนเอง ที่ระบุว่าครูจะต้องพัฒนาตนเองด้วยการติดตาม ค้นคว้าหาความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น.28) นอกจากนี้ครูยังใช้วิธีการกระตุ้นผู้เรียนด้วย 3 วิธีการคือ 1) การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และเดินรอบ ๆ ห้อง 2) การตั้งคำถามและใช้น้ำเสียงสูง-ต่ำ และ 3) การสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การใช้คำถามและตอบคำถามกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นถือเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถประเมินความต้องการของผู้เรียนได้ นอกจากนี้เสียงของผู้สอนก็มีส่วนสำคัญ ควรใช้น้ำเสียงที่ไพเราะ น่าฟัง หลีกเลี่ยงการใช้คำที่คลุมเครือ เพื่อให้นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นเข้าใจสิ่งที่สอน (Kapur, R., 2018, pp.4-5)

2. **ด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น** พบว่า มีพฤติกรรมการเรียนรู้ไม่ต่างจากนักเรียนปกติ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมช่างสงสัย เนื่องจากข้อจำกัดทางการมองเห็น จึงมักจะถามคนรอบข้าง ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจผู้เรียน และสร้างความเข้าใจให้แก่เพื่อนร่วมชั้น ทั้งนี้สามารถอธิบายได้จากคำกล่าวของครูการศึกษาพิเศษที่ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีพฤติกรรมการเรียนรู้เหมือนกับนักเรียนปกติ ประกอบไปด้วยกลุ่มเก่ง กลุ่มกลาง และกลุ่มอ่อน แต่จะมีความช่างสงสัย ในสิ่งต่าง ๆ ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เรียน คอยสังเกตพฤติกรรมขณะเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของผู้เรียน

3. **ด้านเนื้อหาวิชา** พบว่า เนื้อหาเศรษฐศาสตร์บางเรื่องยากสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จึงมีการลดทอนเนื้อหาตามศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับการวิจัยของอภิชาติ ทองน้อย (2549) ที่พบว่า โรงเรียนเฉพาะความพิการจะจัดการเรียนรู้โดยยึดตามหลักสูตรสถานศึกษาที่อิงตามหลักสูตรแกนกลาง ๆ แต่จะมีการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับชั้น โดยพิจารณาถึงระดับความพิการและความต่างของอายุ อย่างไรก็ตามในส่วนเนื้อหาของวิชาพบว่า มีการบูรณาการแบบสอดแทรกกับวิชาการงานอาชีพ และวิชา O&M (Orientation and Mobility) อันเนื่องมาจากเนื้อหาสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยการยกตัวอย่างจากสิ่งใกล้ตัว เพื่อให้ นักเรียนสามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น การสอดแทรกวิชาการงานอาชีพฯ ที่นักเรียนต้องทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ช่วยให้ครูสามารถยกตัวอย่างได้ดียิ่งขึ้น และนักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นอกจากนี้การสอนเนื้อหาที่ต้องให้ผู้เรียนลงพื้นที่ปฏิบัติจริง เช่น การใช้บริการรถโดยสารประจำทาง ผู้สอนสอดแทรกวิชา O&M ลงในกิจกรรม โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ควบคู่กับทักษะที่จำเป็น ซึ่งวิชา O&M จะช่วยให้นักเรียนเกิดความคุ้นชิน สามารถเคลื่อนไหวอย่างปลอดภัยภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส และทักษะการคิด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน (โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ, 2561)

4. **ด้านสื่อการเรียนรู้** พบว่า สื่อมีความหลากหลาย แต่ใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการผลิต เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตร จึงไม่สามารถผลิตสื่อได้ทันต่อการใช้งาน ครูต้องใช้หนังสือเสียงทดแทน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า สื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นต้องใช้ต้นทุนในการผลิตที่สูงกว่า บุคคลที่จะผลิตสื่อการเรียนรู้จะต้องมีความรู้ และมีเครื่องมือในการผลิตสื่อ อีกทั้งยังใช้งบประมาณที่สูง และระยะเวลาที่นานในการผลิต เพื่อให้ได้สื่อการเรียนรู้ที่มีความถูกต้อง เหมาะสมกับผู้เรียน จึงทำให้การไม่ผลิตสื่อไม่เพียงพอและไม่ทันต่อการใช้งาน (Pankam, S., 2015 as cited in จีรวรรณ ศรีวงษ์ และคณะ, 2564, น.3) สอดคล้อง

กับการวิจัยของรัตติยากร สำราญพิศ และจุมพล ราชวิจิตร (2559, 151-159) ที่พบว่า สื่อในโรงเรียน การศึกษาคนตาบอดผลิตไม่เพียงพอ ผลิตไม่ทันต่อการใช้งาน เนื่องจากมีการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ ต้องใช้งบประมาณสูงในการจัดซื้อ หรือผลิตสื่อ การช่วยเหลือด้านงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐยังไม่เพียงพอ

5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า เน้นกิจกรรมบรรยายในส่วนเนื้อหาที่ยาก บางเนื้อหามีการใช้ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง หรือให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากสื่อจริง เพื่อให้ได้เรียนรู้และมีทักษะ ในการใช้ชีวิต สอดคล้องกับ Carney, S., et. al. (2003, pp.19-20) ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ควรลดทอนสิ่ง ที่ไม่จำเป็น เนื้อหาบางอย่างครูผู้สอนอาจต้องอธิบายเพิ่มเติมเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ นักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการเห็น ทั้งนี้การจัดกิจกรรมควรใช้สื่อจริง หรือวัสดุที่เป็นรูปธรรม ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการสัมผัส และการเคลื่อนไหว อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกถึงทักษะบางอย่าง ทั้งนี้อุปสรรคในการจัดกิจกรรม คือ 1) ผู้ปกครองเป็น ห่วงความปลอดภัยจากการทำกิจกรรม 2) เนื้อหาบางเรื่องยาก และ 3) ครูในโรงเรียนร่วมขาดความเข้าใจ เกี่ยวกับการมอบหมายชิ้นงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทำให้นักเรียนขาดกระบวนการ เรียนรู้บางส่วนไป ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การมอบหมายงานให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา หรือปริมาณชิ้นงาน โดยพิจารณาถึงศักยภาพและความสามารถของ ผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นจะต้องใช้ระยะเวลาในการทำงานที่นานกว่าปกติ รวมถึงการ วัดและประเมินผลต่าง ๆ ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับนักเรียน (Carney, S., et. al., 2003, pp.19) ขณะเดียวกัน Wolffe (2000 as cited in Kizilaslan, A., 2020) อธิบายว่า สิ่งแวดล้อมรอบตัว ทักษะของ พ่อแม่ รวมถึงความสงสาร หรือการปกป้องถนอมลูกจนเกินไป อันเนื่องมาจากความพิการ อาจส่งผลให้เด็กมี ความผิดปกติในการสื่อสาร และปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก

6. ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ พบว่า 1) บรรยากาศทางกายภาพ มี โต๊ะสำหรับวางหนังสือ มีแสงสว่างที่เพียงพอ จัดตำแหน่งการนั่งด้านหน้าสำหรับนักเรียนที่สายตาเลือนราง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนั่งในห้องเรียนของตน 2) บรรยากาศทางจิตวิทยา ครูใช้ น้ำเสียง และการพูดในการแสดงออกถึงบุคลิกภาพ และอารมณ์ และสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง และ 3) บรรยากาศทางสังคม ครูสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก และบรรยากาศประชาธิปไตยในห้องเรียน นักเรียน สามารถเข้าถึงครูได้ง่าย สอดคล้องกับ Carney, S., et. al. (2003, pp.17). ที่กล่าวว่า ความปลอดภัยของ นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนควรแจ้งให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทราบ เพื่อทำความเข้าใจกับตำแหน่งของเฟอร์นิเจอร์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ อีกทั้งควรมีโต๊ะหรือชั้นวางของที่ เพียงพอสำหรับสื่อ หรืออุปกรณ์ทางการศึกษาที่ช่วยในการเรียน ขณะที่ Kapur, R. (2018, pp.11) กล่าวว่า การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางจะช่วยเสริมให้นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และ ไม่โดดเดี่ยว

จากผลการวิจัยที่ได้อภิปรายมาในข้างต้น สามารถสังเคราะห์สู่แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชา เศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังนี้

1. ด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ด้วยการเข้าร่วมการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิชาที่ สอน ติดตามข่าวสาร สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ประกอบกับ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรเข้ารับการศึกษาต่อเพื่อสร้างเสริม

ประสบการณ์ความรู้ อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรใช้เทคนิคเพื่อการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น การใช้เกม การตั้งคำถาม ยกตัวอย่างสิ่งใกล้ตัว เป็นต้น

2. ด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

เนื่องจากนักเรียนมีข้อจำกัดทางการเห็น ครูผู้สอนควรหมั่นสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยส่งเสริมทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก

3. ด้านเนื้อหาวิชา

เนื้อหาวิชาตามมาตรฐาน และตัวชี้วัด แต่ในกรณีที่นักเรียนมีความบกพร่องทางการเห็นเรียนร่วม ครูผู้สอนควรเลือกเนื้อหา โดยพิจารณาถึงศักยภาพ และความสามารถของผู้เรียน สิ่งสำคัญคือการเลือกเนื้อหาที่ใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านสื่อการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่อจริงเป็นหลัก เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากการสัมผัส อันจะช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรมีสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอต่อความต้องการ และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น สื่อเสียง สื่ออักษรเบรลล์ หรือสื่อภาพนูน เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังควรมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นในการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

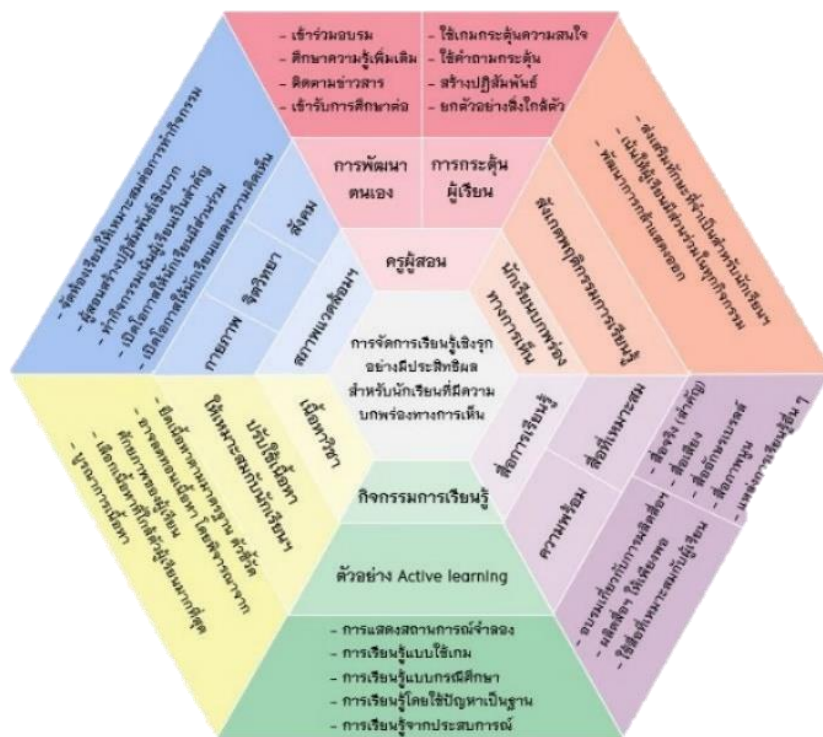
5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ควรเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงประสบการณ์ ยกตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ เช่น การแสดงสถานการณ์จำลอง การเรียนรู้แบบใช้เกม การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ Willings, C. (n.d.) กล่าวถึงการสอนสังคมศึกษาว่าควรมีการให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้แสดงบทบาทสมมติ เนื่องจากสามารถช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงประเด็นที่ศึกษากับแนวคิดได้ โดยผสมผสานการใช้สื่อ หรือวัสดุจริงที่ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้มาใช้

6. ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ควรจัดสภาพแวดล้อมหรือบริบททางการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมทั้งทางกายภาพ จิตวิทยา และสังคม โดยทางกายภาพควรมีการจัดวางตำแหน่งที่นั่งที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ห้องเรียนมีแสงสว่างที่เพียงพอ แต่ไม่จ้าจนเกินไป ทางจิตวิทยาครูผู้สอนควรสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ และกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน การทำกิจกรรมควรมี “บัดดี้” ให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น และทางสังคม ควรสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม

จากผลที่ได้รับในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้จัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง แต่มีส่วนที่พัฒนาได้เพิ่มของการจัดการเรียนรู้ที่เป็นภาพรวม (Holistic approach) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้

1. ครูผู้สอนควรค้นหาแนวทางกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบใหม่ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการเชื่อมโยงการประยุกต์ใช้องค์ความรู้กับสถานการณ์ใหม่ที่หลากหลาย
3. ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงควบคู่กับทักษะชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านสื่อการเรียนรู้ที่เพียงพอสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นมากยิ่งขึ้นทั้งในโรงเรียนเฉพาะความพิการ และโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
2. ควรมีการจัดฝึกอบรมให้ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ และการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น
3. การเลือกเนื้อหา และการมอบหมายงานให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นควรคำนึงถึงความสามารถ และศักยภาพของผู้เรียน
4. ควรปรับหลักสูตรฯให้สามารถใช้ได้ในระยะยาว เพื่อลดปัญหาการผลิตสื่อการเรียนรู้ไม่ทันต่อความต้องการในการใช้งานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). รายงานข้อมูลสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก <http://dep.go.th/>.
- ชลลดา สะอาดวงศ์. (2557). ผลการใช้มาตรฐานการเรียนรู้ร่วม ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- จิรายุทธิ์ อ่อนศรี. (2562). บทบาทครูในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก shorturl.asia/RcOa3.
- จิรวรรณ ศรีวงษ์, ปราณี อัครภูษิตกุล, อนุรักษ์ อยู่วัง. (2564). รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ: กรณีศึกษา ห้องสมุดและสถาบันบริการสารสนเทศเพื่อผู้บกพร่องทางการเห็น. วารสารบรรณศาสตร์ มศว, 14(1).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 14 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา.
- พระวิรัชศักดิ์ จันทวโส, พระครูวิริยปัญญาวิวัฒน์, พระเอกรัตน์ มหามงคโล (มาพะดุง) และพระมหาสมบัติ ฐานวโร. (2561). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาสังคมศึกษา. รายงานการประชุมวิชาการ ระดับชาติ ครั้งที่ 2.
- รัตติยากร สำราญพิศ และจุมพล ราชวิจิตร. (2559). สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการผลิตและใช้ สื่อการเรียนรู้ในโรงเรียนการศึกษาคนตาบอด จังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัย บัณฑิตศึกษา, 1(2).
- โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ. (2561). หลักสูตรการฝึกทักษะ O&M. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก <https://www.blind.or.th/centre/intoProduct/1/?id=82>.
- วารี ธีระจิตร. (2545). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning. โครงการจัดการความรู้ (Knowledge Management) คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก https://km.buu.ac.th/article/frontend/article_detail/14
- สุนิสา สกุลเกื้อกุล, หยกแก้ว กมลวรเดช และสุกัญญา รุจิเมธาภาส. (2563). รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับสถานศึกษาในจังหวัดน่าน. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราวุฒ, 7(8), 363-380.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง). สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก <http://www.tw-tutor.com/downloads/competency.pdf>.
- อภิชาติ ทองน้อย. (2549). การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็นในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อรรณพ จินะวัฒน์. (2559). การพัฒนาดนของผูประกอบวิชาชีพรู. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ). 9(2).
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A.. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. Washington, DC: Education Resource Information Center (ERIC).
- Carney, S., Engbretson, C., Scammell, K. and Sheppard, V.. (2003). *teaching students with visual impairments a guide for the support team*. Saskatchewan Learning.

- Ghosh, I. (2018). *The importance of studying economics in today's world*. Retrieved September1 ,2021, from <https://www.financialexpress.com/education-2/the-importance-of-studying-economics-in-todays-world/1192135/>.
- Kapur, R. (2018). *Challenges Experienced by Visually Impaired Students in Education*. Retrieved September1, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/323833804_Challenges_Experienced_by_Visually_Impaired_Students_in_Education
- Khadjooi, K., Rostami, K., Ishaq, S. (2011). How to use Gagne's model of instructional design in teaching psychomotor skills. *Gastroenterol Hepatol Bed Bench*, 4(3), 116–119.
- Kizilaslan, A. (2020). Teaching Students With Visual Impairment. *Nova Science Publisher*, ISBN: 978-1-53617-166-2.
- Otyola, W. R., Kibanja, G. M. and Mugagga, A. M. (2017). Challenges Faced by Visually Impaired Students at Makerere and Kyambogo Universities. *Makerere Journal of Higher Education*, 9(1).
- United Nations Development Programme. (2019). *Sustainable Development Goals*. Retrieved September1, 2021, from <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable/sustainable-developmentgoals.html>
- Willings, C. (n.d.). *Social Studies Adaptations*. Retrieved September1, 2021, from <https://www.teachingvisuallyimpaired.com/social-studies-adaptations.html>.